

คัมภีร์ใบลานกัณฑ์เทศพรณั้บวัดพระธาตุจอมพริก อำเภอท่าวังผา
และณั้บวัดโป่งคำ อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน:
การปริวรรต การแปล และการเปรียบเทียบ
The Palm-leaf Manuscripts in Thosaphon Kantha
of Phra That Chom Phrik Temple in Tha Wang Pha District
and Pong Kham Temple in Phu Phiang District, Nan Province:
Transliteration, Translation and Comparison

พระมหาสราวุธ ธมฺมวฑฺฒ (ดีปินตา)*

Phramaha Srawut Thammawuttho (Dipinta)

พระราชณั้บทวัชรบัณฑิต**

Phra Rajanandhawachrabandit

ชำนาญ เกิดช่อ***

Chamnarn Kerdchor

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตน่านเฉลิมพระเกียรติฯ, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Nan campus, Thailand

E-mail: srawuthdipinta@gmail.com ; E-mail: pirabngoen@gmail.com

Received: August 06, 2025

Revised: September 02, 2025

Accepted: September 08, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของคัมภีร์ใบลานกัณฑ์เทศพรณั้บวัดพระธาตุจอมพริกอำเภอท่าวังผาและณั้บวัดโป่งคำ อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน (๒) เพื่อปริวรรตและแปลคัมภีร์ใบลานกัณฑ์เทศพรณั้บวัดพระธาตุจอมพริก อำเภอท่าวังผา และณั้บวัดโป่งคำ อำเภอ

* พระมหาสราวุธ ธมฺมวฑฺฒ (ดีปินตา) Phramaha Srawut Thammawuttho (Dipinta) นิสิตปริญญาโทพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตน่านเฉลิมพระเกียรติฯ, ประเทศไทย Master's degree student in the Degree of Master of Arts (Buddhist Studies) Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Nan campus, Thailand

** พระราชณั้บทวัชรบัณฑิต, รศ.ดร. Phra Rajanandhawachrabandit, Assoc.Prof.Dr. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตน่านเฉลิมพระเกียรติฯ, ประเทศไทย the thesis adviser Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Nan campus, Thailand

*** ดร.ชำนาญ เกิดช่อ Dr.Chamnarn Kerdchor อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตน่านเฉลิมพระเกียรติฯ the thesis adviser Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Nan campus

ภูเพียง จังหวัดน่าน (๓) เพื่อเปรียบเทียบคัมภีร์ใบลานกัณฑ์เทศพจนบั้วัดพระธาตุจอมพริกอำเภอท่าวังผา และณบั้วัดโป่งคำ อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน เป็นการวิจัยเชิงคัมภีร์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการพรรณนา

ผลการศึกษวิจัยพบว่า ด้านประวัติความเป็นมา คัมภีร์ใบลานกัณฑ์เทศพจนบั้วัดพระธาตุจอมพริก จารเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ จารโดยหนานเตจา มีอายุได้ ๑๐๕ ปี หน้าลาน ๔ กว้าง ๔.๕ เซนติเมตร ยาว ๔๕ เซนติเมตร หนา ๑.๕ เซนติเมตร มี ๙ ใบ ๑๗ หน้าลาน คัมภีร์ใบลานกัณฑ์เทศพจนบั้วัดโป่งคำ จารลงบนใบลานจารโดยพระบุญรัตน์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๖ อายุ ๑๒๒ ปี หน้าลาน ๕ กว้าง ๕ เซนติเมตร ยาว ๔๗ เซนติเมตร มี ๑๐ ใบ ๑๙ หน้าลาน ด้านปริวรรตและแปล คัมภีร์ใบลานกัณฑ์เทศพจนบั้วัดพระธาตุจอมพริก มีต้นฉบับใบลานจำนวน ๑๗ หน้า ผู้วิจัยปริวรรตและแปลได้ ๑๗ หน้า คัมภีร์ใบลานกัณฑ์เทศพจนบั้วัดโป่งคำ มีต้นฉบับใบลานจำนวน ๑๙ หน้า ผู้วิจัยปริวรรตและแปลได้ ๑๙ หน้า ดังที่ปรากฏในบทที่ ๓ ด้านการเปรียบเทียบ ผู้วิจัยเปรียบเทียบคัมภีร์ใบลานทั้งสองฉบับในประเด็น ๔ ด้าน ดังนี้ (๑) ด้านรูปลักษณ์และการนำไปใช้ ลายมือในการจารอักขระฉบับของวัดพระธาตุจอมพริกสวยและอ่านง่ายกว่าฉบับของวัดโป่งคำ คัมภีร์ใบลานทั้งสองฉบับไม่ค่อยได้นำมาใช้ในการเทศน์ (๒) ด้านโครงสร้างและเนื้อหาหลัก ทั้งสองฉบับ มีบทอุเทศที่เหมือนกัน โดยกล่าวแสดงความเคารพต่อพระพุทธเจ้า (๓) ด้านหลักธรรมที่แทรกอยู่ในคัมภีร์ทั้งสองฉบับ มีหลักธรรมที่แทรกอยู่ในคัมภีร์คล้ายกัน คือหลักแห่งกรรม หลักพรหมวิหาร ๔ หลักการไม่ประมาท (๔) ด้านรสนิยมคติในคัมภีร์ทั้งสองฉบับมีรสนิยมคติ ๔ รส คือ (๑) เสาวรณิ โดยการชมโฉมพระนางผุสดีว่าเป็นสตรีที่งดงาม (๒) นารีปราโมทย์ โดยพระเจ้าสุทนต์แสดงความรักต่อพระนางผุสดี (๓) สัลลาปังคพิสัย โดยพระนางผุสดีแสดงความเห็นใจต่อบุตรธิดาและอาณาประชาราษฎร์ และ (๔) รสนิยมคติด้านสันตติโวหาร หมายถึง การใช้ถ้อยคำถ่ายทอดความคิดหรือคติธรรมอย่างชัดเจนและมีพลัง เช่น ตอนที่พระนางผุสดีมีพระประสงค์จะโปรดสัตว์ด้วยการสร้างโรงงาน (๕) คัมภีร์กับพระไตรปิฎกและอรรถกถา

คำสำคัญ: การปริวรรต; การเปรียบเทียบ; กัณฑ์เทศพ

Abstract

The objectives of this thesis were: (1) to study the history of The Palm-Leaf Manuscripts in Dasaporn Kantha of Phra That Chom Phrik Temple in Tha Wang Pha District and Pong Kham Temple in Phu Phiang District, Nan Province; (2) to transliterate and translate of The Palm-Leaf Manuscripts in Dasaporn Kantha of Phra That Chom Phrik Temple in Tha Wang Pha District and Pong Kham Temple in Phu Phiang District, Nan

Province; and (3) to compare of The Palm-Leaf Manuscripts in Dasaporn Kanthaof Phra That Chom Phrik Temple in Tha Wang Pha District and Pong Kham Temple inPhu Phiang District, Nan Province: Transliteration, Translation and Comparison in NanProvince. This was a scriptural research, analyzing data by describing the content.

The results of the research study found that: This study examines two palm-leaf manuscripts of the *Khandha Thosaphon* text: the Wat Phra That Chom Phrik version, inscribed by Nan Techa in 1920 (B.E. 2463), now 105 years old, comprising 8 leaves and 20 pages; and the Wat Pong Kham version, inscribed by Phra Bunrat in 1903 (B.E. 2446), now 122 years old, comprising 12 leaves and 24 pages. The physical dimensions are as follows: the Wat Phra That Chom Phrik manuscript measures 4.5 cm wide, 45 cm long, and 1.5 cm thick, while the Wat Pong Kham manuscript is 5 cm wide and 47 cm long. In terms of transcription and translation, the researcher successfully transcribed and translated 17 pages of the Wat Phra That Chom Phrik manuscript and 19 pages of the Wat Pong Kham manuscript, as detailed in Chapter 3. The comparative analysis of the two manuscripts focuses on four aspects: (1) Form and use: The script in the Wat Phra That Chom Phrik manuscript is clearer and more aesthetically pleasing than that of Wat Pong Kham, though both are seldom used in preaching. (2) Structure and main content: Both manuscripts share similar introductory verses expressing reverence to the Buddha. (3) Doctrinal themes: They contain comparable moral teachings, notably the law of karma, the four Brahmavihāras, and the principle of heedfulness. (4) Aesthetic literary qualities: Both manuscripts exhibit four literary flavors (*rasas*): (1) *Sauvarjanee* (praise of beauty), seen in descriptions of Queen Phusati's grace; (2) *Nareepramod* (romantic delight), evident in King Sanjaya's affection for Queen Phusati; (3) *Sallapangabhisaya* (compassionate dialogue), shown by Queen Phusati's concern for her children and subjects; (4) *Santhatavohara* (effective rhetoric), employing powerful, clear expressions to convey moral ideas, such as when Queen Phusati desires to benefit beings by establishing a charity hall. (5) Lastly, the manuscripts demonstrate connections with the Tipitaka and its commentaries, reflecting core Buddhist teachings.

Keywords: Transliteration; Comparison; Thosaphon Kantha

บทนำ

พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่ดินแดนประเทศไทย เมื่อช่วงพุทธศตวรรษที่ ๓ หรือ ๒,๒๐๐ ปี ที่ผ่านมา โดยการนำของพระโสณมหาเถระและพระอุตรมหาเถระพร้อมคณะ ซึ่งพระเจ้าอโศกมหาราชแห่งชมพูทวีป หรือประเทศอินเดียในปัจจุบันเป็นผู้ส่งมาเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างไกล ในขณะนั้นประเทศไทย รวมอยู่ในดินแดนที่เรียกว่า สุวรรณภูมิ ซึ่งมีขอบเขตกว้างขวาง มีประเทศรวมกันอยู่ในดินแดนส่วนนี้ ไม่น้อยกว่า ๖ ประเทศ ได้แก่ ไทย พม่า ญวน กัมพูชา ลาว มาเลเซีย ซึ่งสันนิษฐานว่ามีใจกลางอยู่ที่จังหวัด นครปฐมของไทย เนื่องจากได้พบโบราณวัตถุที่สำคัญ เช่น พระปฐมเจดีย์ และรูปธรรมจักรวงกลมอบ เป็นหลักฐานสำคัญ แต่พม่าก็สันนิษฐานว่ามีใจกลางอยู่ที่เมืองสะเทิม ภาคใต้ของพม่า พระพุทธศาสนา เข้ามาสู่สุวรรณภูมิในยุคนี้ นำโดยพระโสณะและพระอุตตระ พระเถระชาวอินเดีย เดินทางมาเผยแผ่ พุทธศาสนาในแถบนี้โดยปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีในจังหวัดนครปฐม และจังหวัด สุพรรณบุรี การรับพระพุทธศาสนาเข้ามาในไทยนั้นเป็นการรับผ่านระบอบการปกครองโดยเชื่อมโยงกับ สถานะของพระมหากษัตริย์ ดังปรากฏชัดเจนผ่านการปกครองแบบพ่อปกครองลูกในยุคสุโขทัย รัชสมัย พ่อขุนรามคำแหงมหาราชจนเจริญรุ่งเรืองมาตามลำดับ^๑ ยุคอาณาจักรล้านนา สถาปนาโดยพญามังราย นับตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๑๘๘๓ (รวมอาณาจักรทริภุชชัย ของพระนางจามเทวี เมื่อพุทธศตวรรษที่ ๑๓) มีเมือง เชียงใหม่เป็นราชธานี ประกอบไปด้วยชนหลายชาติพันธุ์ แต่กลุ่มใหญ่ที่สุด เรียกตนเองว่า คนเมือง มีภาษา ล้านนา หรือ ตัวเมือง เป็นภาษาสื่อสาร แม้จะมีภาษาถิ่นอื่นบ้าง เช่น ภาษาเงิน ภาษาลื้อ เป็นต้น ก็สามารถ สื่อสารกันได้^๒ ชาวล้านนานับถือพระพุทธศาสนาเป็นหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจ มีจารีต ข้อห้าม และข้อที่ พึงปฏิบัติกำหนดเอาไว้ มีศาสนสถาน เช่น พระธาตุ วัด ในแต่ละชุมชน ยิ่งในตัวเมือง เช่น เชียงใหม่ จะมี วัดในเขตเมืองไม่น้อยกว่า ๔๐-๕๐ วัด มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีไมตรีต่อคนต่างถิ่นอย่างจริงใจ^๓ มีประเพณี ที่งดงามเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน สอดคล้องกับความเชื่อดั้งเดิมของพุทธศาสนา เช่น ประเพณีไหว้ พระธาตุ ประเพณีปีไหมเมือง (สงกรานต์) ประเพณียี่เป็ง (บูชาพระทีป ปลอยโยคม) ประเพณีตักบาตร พระอุปคุตในวันเพ็ญที่ตรงกับวันพุธ (เป็งผุด) เป็นต้น ด้านวิถีสังคม ชาวล้านนามีความผูกพันกันทาง สังคมสูง นับถือกันตามสายสัมพันธ์ทางเครือญาติ มีอัยยาคัยอ่อนโยน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีไมตรีต่อคนต่างถิ่น

^๑ สมบูรณ์ วัฒนะ และคณะ, “พระพุทธศาสนากับวิถีชีวิตคนไทยในดินแดนสุวรรณภูมิ”, วารสารสันติศึกษา ปิรทรรณ มจร, ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๓ (พฤษภาคม ๒๕๖๔): ๕๕๒.

^๒ ธิดา สารยา, อารยธรรม-วัฒนธรรมในสังคมไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๓๘๙.

^๓ พระพรหมราชปัญญา, รัตนพิมพวงศ์, แปลโดย ร.ต.ท.แสง มนวิฑูร, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร, ๒๕๓๐), หน้า ๑๑๒.

อย่างจริงจัง^๕ ด้านคัมภีร์ทางศาสนามีเอกสารไบลานตามวัดต่าง ๆ ในภาคเหนือกว่า ๕๐๐ วัด โดยพบว่า มหาเวสสันดรชาดก มีมากกว่าคัมภีร์พระพุทธศาสนาอื่น ๆ มีผู้แปลแต่ง คือการแปลวรรณกรรมจาก ภาษาบาลีมาเป็นภาษาไทยและมีการแต่งเพิ่มรายละเอียดต่าง ๆ เข้าไปให้เข้ากับบริบททางสังคมและ วัฒนธรรมนั้นด้วย เป็นสำนวนต่าง ๆ มากมาย^๖ โดยเรื่องมหาชาตินี้แต่ละสำนวนมีเนื้อหาสั้นยาวแตกต่างกัน ชาวล้านนารู้จักในชื่อมหาเวสสันดรชาดกหรือธรรมมหาเวสสันดรชาดก ซึ่งนิยมแต่งสร้างถวายวัด^๗

การแต่งเรื่องมหาเวสสันดรชาดกเน้นภาษาพื้นบ้านโดยผู้ประพันธ์ได้เรียบเรียงในลักษณะของ ความเรียงและร้อยกรองฟังแล้วเข้าใจง่ายอ่านง่าย^๘ การเทศน์มหาชาติที่นิยมเทศน์ในเดือนยี่เป็งหรือ วันเพ็ญเดือน ๑๒ ของภาคเหนือ กัณฑ์ทศพร เป็นกัณฑ์แรกในเรื่องเวสสันดรเป็นประเพณีของสังคม ล้านนาเพราะมีเนื้อหาสาระที่เน้นความเสียสละ กระบความรู้จักของผู้ฟังจะเห็นได้ว่าคติธรรมต่อการ ดำเนินชีวิตตามหลักพุทธศาสนาโดยเฉพาะคติของการทำบุญให้ทาน การกลับชาติมาเกิดของพระโศภิตสัตว์ คือพระเวสสันดร ความเชื่อเรื่องบุญ-กรรมอยู่ในสำนึกของชาวไทยทั้งสังคม ด้วยอิทธิพลของมหาชาติชาดก ที่มีบทบาทอย่างสูงในการสร้างบูรณาการทางศาสนาให้เกิดขึ้นต่อชาวไทยทุกภูมิภาคมาเป็นเวลาช้านาน ซึ่งพระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทอย่างยิ่งต่อกระบวนการเชื่อมต่อการประเพณีหลวงสู่ประเพณีราษฎร์ ทำให้เกิด ความกลมกลืนในทางวัฒนธรรมที่มีพระพุทธศาสนาเป็นสัญลักษณ์แห่งสังคมดีลัทธิร่วมกัน ท่ามกลางคติ ความเชื่อในท้องถิ่นที่แตกต่างกัน เนื้อหาของพระธรรมเทศนาที่นำมาเทศน์มักใช้เรื่องของพระเวสสันดร ซึ่งมีทั้งหมด ๑๓ กัณฑ์^๙

พระเวสสันดรชาดกฉบับภาษาล้านนาทั้งในจังหวัดน่านและต่างจังหวัดในดินแดนล้านนา มีอยู่ หลายฉบับแต่กัณฑ์ทศพรฉบับวัดพระธาตุจอมพริก เป็นคัมภีร์ไบลานของวัดพระธาตุจอมพริก ตำบลยม อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ได้นำมาจารลงบนใบลานเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ จารโดยหนานเตจา มีอายุได้ ๑๐๕ ปี คัมภีร์ไบลานล้านนากัณฑ์ทศพรฉบับวัดโป่งคำ เป็นคัมภีร์ไบลานของวัดโป่งคำ ตำบลน้ำเกีฮิน อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ได้นำมาจารลงบนใบลานจารโดยพระบุญรัตน์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๖ อายุ ๑๒๒ ปี คัมภีร์ไบลานฉบับวัดพระธาตุจอมพริก และฉบับวัดโป่งคำ ยังไม่มีการศึกษาเปรียบเทียบ ดังนั้น ผู้วิจัย จึงสนใจศึกษาเปรียบเทียบคัมภีร์ไบลานล้านนากัณฑ์ทศพรฉบับวัดพระธาตุจอมพริก และฉบับวัดโป่งคำ

^๕ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), *กาลานุกรมพระพุทธศาสนาในอารยธรรมโลก*, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ด่านสุทธาการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๒๑.

^๖ สงวน โชติสุขรัตน์, *ประชุมตำนานล้านนาไทย เล่ม ๒*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๑๕), หน้า ๓๔๗.

^๗ สรัสวดี อ๋องสกุล, *ประวัติศาสตร์ล้านนา*, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง, ๒๕๕๑), หน้า ๑๗๑.

^๘ มณี พะยอมยงค์, *ประเพณีสิบสองเดือนล้านนาไทย*, (เชียงใหม่: ส.ทรัพย์การพิมพ์, ๒๕๓๗), หน้า ๒๗๖.

^๙ พญาสิทธิ, *ไตรภูมิพระร่วง*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๐๖), หน้า ๒๕๔.

(น้ำเกี๊ยน) โดยศึกษาประวัติความเป็นมาของคัมภีร์ ปวิรรตและแปล เปรียบเทียบคัมภีร์ใบลานล้านนา กับทศพรฉบับวัดพระธาตุจอมพริก และฉบับวัดโป่งคำน้ำเกี๊ยน

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของคัมภีร์ใบลานกัณฑ์ทศพรฉบับวัดพระธาตุจอมพริก อำเภอท่าวังผา และฉบับวัดโป่งคำ อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน
๒. เพื่อปวิรรตและแปลคัมภีร์ใบลานกัณฑ์ทศพรฉบับวัดพระธาตุจอมพริก อำเภอท่าวังผา และฉบับวัดโป่งคำ อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน
๓. เพื่อเปรียบเทียบกัณฑ์ทศพรฉบับวัดพระธาตุจอมพริก อำเภอท่าวังผา และฉบับวัดโป่งคำ อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

๑. ศึกษาเนื้อหาประวัติความเป็นมาของคัมภีร์ใบลานกัณฑ์ทศพรฉบับวัดพระธาตุจอมพริก อำเภอท่าวังผา และฉบับวัดโป่งคำ อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน
๒. ปวิรรตคัมภีร์ใบลานทั้งสองฉบับโดยการปวิรรตจากต้นฉบับ
๓. แปลคัมภีร์ใบลานภาษาล้านนาทั้งสองฉบับเป็นภาษาไทยกลาง
๔. เปรียบเทียบทั้งสองฉบับโดยเปรียบเทียบประเด็น ๔ ด้าน
๕. สรุปผลการวิจัยและเสนอแนะเพื่อการทํารวบรวมในครั้งต่อไป

ผลการวิจัย

๑. ประวัติความเป็นมาของคัมภีร์ใบลานกัณฑ์ทศพรฉบับวัดพระธาตุจอมพริก อำเภอท่าวังผา และฉบับวัดโป่งคำ อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

- ๑) ความเป็นมาของคัมภีร์ใบลานกัณฑ์ทศพรฉบับวัดพระธาตุจอมพริก

คัมภีร์ใบลานกัณฑ์ทศพร เป็นคัมภีร์ใบลานของวัดพระธาตุจอมพริก ตำบลยม อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน จารเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๒ จารโดยหนานเตจ่า มีอายุได้ ๑๐๕ ปี หน้าลาน ๔ กว้าง ๔.๕ เซนติเมตร ยาว ๔๕ เซนติเมตร หนา ๑.๕ เซนติเมตร มี ๙ ใบ ๑๗ หน้าลาน

- ๒) ความเป็นมาของคัมภีร์ใบลานกัณฑ์ทศพรฉบับวัดโป่งคำ

คัมภีร์ใบลานกัณฑ์ทศพร เป็นคัมภีร์ใบลานของวัดโป่งคำ ตำบลน้ำเกี๊ยน อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน นำมาจารลงบนใบลานโดยพระบุญรัตน์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๖ อายุ ๑๒๒ ปี หน้าลาน ๕ กว้าง ๕ เซนติเมตร ยาว ๔๗ เซนติเมตร มี ๑๐ ใบ ๑๙ หน้าลาน

๒. ปรีวรรตและแปลคัมภีร์ใบลานกัณฑ์เทศพจนบั๊ววัดพระธาตุจอมพริก อำเภอท่าวังผาและฉบับวัดโป่งคำ อำเภอกู่เพียง

๑) ปรีวรรตและแปลคัมภีร์ใบลานกัณฑ์เทศพจนบั๊ววัดพระธาตุจอมพริก

ผู้วิจัยได้ปรีวรรตและแปลคัมภีร์ใบลานกัณฑ์เทศพจนบั๊ววัดพระธาตุจอมพริกจากต้นฉบับใบลานจำนวน ๑๗ หน้า ปรีวรรตและแปลได้ ๑๗ หน้า

๒) ปรีวรรตและแปลคัมภีร์ใบลานกัณฑ์เทศพจนบั๊ววัดโป่งคำ

ผู้วิจัยได้ปรีวรรตและแปลคัมภีร์ใบลานกัณฑ์เทศพจนบั๊ววัดโป่งคำจากต้นฉบับใบลานจำนวน ๑๙ หน้า ปรีวรรตและแปลได้ ๑๙ หน้า

เนื้อหาในคัมภีร์ใบลานได้บรรยายถึงเรื่องราวของพระนางมุสดีขอพรสิบประการ เป็นการกล่าวถึงเหตุที่มาของเรื่องเวสสันดรชาดก โดยกล่าวถึงเรื่องพระนางมุสดีในอดีตจนเกิดเป็นมุสดีเทพิตามเหตุทำวสัฏกเทวราชได้ทูลขอพร ๑๐ ประการ จากพระสวามี เมื่อถึงคราวสิ้นบุญจากสวรรค์และอุบัติเป็นพระมารดาของพระเวสสันดร ณ เมืองเชตุตร แคว้นสีพี

๓. เปรียบเทียบคัมภีร์ใบลานล้านนากัณฑ์เทศพจนบั๊ววัดพระธาตุจอมพริก อำเภอท่าวังผา และฉบับวัดโป่งคำ อำเภอกู่เพียง

ในการเปรียบเทียบคัมภีร์ใบลานล้านนากัณฑ์เทศพจนบั๊ววัดพระธาตุจอมพริกและฉบับวัดโป่งคำ ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบคัมภีร์ใบลานทั้งสองฉบับในประเด็น ๔ ด้าน ดังนี้

๑) ด้านรูปลักษณ์และการนำไปใช้

กัณฑ์เทศพจนบั๊ววัดพระธาตุจอมพริก จารเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๒ จารโดยหนานเตจา มีอายุได้ ๑๐๕ ปี กัณฑ์เทศพจนบั๊ววัดโป่งคำ โดยได้นำมาจารลงบนใบลานจารโดยพระบุญรัตน์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๖ อายุ ๑๒๒ ปี แต่ลายมือในการจารอักขระฉบับของวัดพระธาตุจอมพริกจะสวยและอ่านง่ายกว่าฉบับของวัดโป่งคำ คัมภีร์ใบลานทั้งสองฉบับไม่ค่อยได้นำมาใช้ในการเทศน์

๒) ด้านโครงสร้างและเนื้อหาหลัก

กัณฑ์เทศพจนทั้งสองฉบับ มีบทอุเทศ (คำขึ้นต้นเรื่อง) ที่เหมือนกันว่า อันว่าพระพุทเจ้าแห่งเรา ตนเป็นนายนำหมู่ นำสัตว์เข้าสู่อมตมหาเนรพาน เมื่อพระยังสถิตสำราญ อาศัยยังเมืองกบิลวัตรฐาธานี เป็นที่โคจรคามจรจะเดินปิตนขาต ยังอิริยาบถทั้งสี่หื้อเป็นไป ในนิโครธารามแล้ว ก็ปรากฏเชิงกิริยาอันตกลงมา แห่งท่าผ่นโบกขรพัสหื้อเป็นเหตุแก่ญาณประญา แล้วจึงประวัติเทสนามหาเวสสันดรชาดกอันนี้ อันมีคาถาบาทต้นว่า มุสสดี วรรณภาเถติ อุปตติ นิทาน เหตุการณ์อันพระพุทเจ้าจักได้เทศนาแก่พระประยูรญาติดังนี้ไต่จะ

๓) ด้านหลักธรรมที่แทรกอยู่ในคัมภีร์ทั้งสองฉบับ มีหลักธรรมที่แทรกอยู่ในคัมภีร์คล้ายกัน คือ หลักแห่งกรรม หลักพรหมวิหาร ๔ หลักการไม่ประมาท

๔) ด้านรสนิยมคติในคัมภีร์ทั้งสองฉบับมีรสนิยมคติ ๓ รส คือ

เสาวรจนี เช่น พระนางมุสดีมีความประเสริฐล้ำเลิศกว่าผู้อื่น พระนางมุสดีเป็นสตรีรูปร่างที่งดงาม การที่พระนางขอให้มิดวงเนตรดำกลับตั้งลูกเนื้อทรายนั้น เพราะว่าคนเราที่มีนัยน์ตาดำสดใส ไม่ชุ่มมัว หรือนัยน์ตาไม่พิกการไปอย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมจะทำให้มีเสน่ห์แก่ผู้พบเห็น เพราะดวงตานั้นเป็นหน้าต่างของดวงใจ ถ้าดวงตาหม่นหมองไม่ผ่องใสและเป็นที่ยกย่องของอาณาประชาราษฎร์ และแค้นแค้นทั้งปวง ในชมพูทวีป เพราะฉะนั้นพระนางได้อภิเษกสมรสกับพระเจ้าสญชัย จึงถือเป็นพระเกียรติยศยิ่งใหญ่ที่สตรีเพศจักพึงมีพึงได้ เพราะไม่มีสตรีใดจะไม่พึงพอใจในความเป็นคนดี มีอิสริยยศของสามี

นารีปราโมทย์ คือ อารมณ์ที่แสดงถึงความรักตั้งแต่ชื่นชม ชื่นชอบ เกี้ยวพาราสี รักใคร่ พระนางมุสดีได้เป็นที่รักที่เจริญใจแห่งพระเจ้าสญชัย ครั้งนั้น ท้าวสักกเทวราช เมื่อทรงอาวชันนาการก็ทรงทราบ ว่า บรรดาพรทั้ง ๑๐ ประการที่เราให้แก่นางมุสดี

สัลลาปังคพิสัย หมายถึง การแสดงความเศร้าโศกเสียใจ ร้องไห้คร่ำครวญ เช่น พระนางมุสดี ในฐานะพระราชมารดา ทรงเป็นแม่ ที่รักลูก ห่วงใยลูก เมื่อลูกมีปัญหาที่รับหาทางช่วยเหลือแก้ไขในฐานะของผู้ปกครองประเทศก็จะออกเดินทางไปเยี่ยมเยือน ดูแลทุกข์สุขของประชาชนและประทานเงินทองให้แก่ราษฎร ส่วนในฐานะของพระอัครมเหสีก็สามารถเป็นที่ปรึกษาของพระเจ้ากรุงสญชัยได้เป็นอย่างดี

สรุป

คัมภีร์ใบลานกัณฑ์ทศพร ฉบับวัดพระธาตุจอมพริก ตำบลยม อำเภอน้ำหนาว จังหวัดน่าน จารเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๒ จารโดยหนานเตจา มีอายุได้ ๑๐๕ ปี มี ๙ ใบ ๑๗ หน้าลาน ปรวรรตและแปลได้ ๑๗ หน้า และคัมภีร์ใบลานกัณฑ์ทศพร ฉบับวัดโป่งคำ ตำบลน้ำเกีฮิน อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน นำมาจารลงบนใบลานโดยพระบุญรัตน์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๖ อายุ ๑๒๒ ปี มี ๑๐ ใบ ๑๙ หน้าลาน ปรวรรตและแปลได้ ๑๙ หน้า การเปรียบเทียบคัมภีร์ใบลานล้านนาทั้ง ๒ ฉบับ

๑) ด้านรูปลักษณ์และการนำไปใช้ กัณฑ์ทศพรฉบับวัดพระธาตุจอมพริก จะมีลายมือในการจารอักษรสวยงามกว่าและอ่านง่ายกว่าฉบับวัดโป่งคำ คัมภีร์ทั้งสองฉบับไม่ค่อยได้รับความนิยมในการเทศน์มหาชาติ

๒) ด้านโครงสร้างและเนื้อหาหลัก ทั้งสองฉบับ มีบทเทศเหมือนกัน

๓) ด้านหลักธรรม ทั้งสองฉบับมีหลักธรรมที่คล้ายกัน คือ หลักแห่งกรรม หลักพรหมวิหาร ๔ หลักการไม่ประมาท

๔) ด้านวรรณคดี ทั้งสองฉบับมีวรรณคดี ๓ รส คือ เสาวรจณี นารีปราโมทย์ และสัลลาปังคพิสัย

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

องค์กรรัฐและเอกชน ควรส่งเสริมให้มีการศึกษาคัมภีร์ไบเบิลล้านนา โดยศึกษาในหลากหลาย เช่น พระพุทธศาสนา อักษรศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เป็นต้น

๒. ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้

ควรนำเอาหลักธรรมคำสอนในพระเวสสันดรชาดกคัมภีร์ทศพรไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น หลักธรรมที่ใช้คือหลักแห่งกรรม หลักพรหมวิหาร ๔ หลักการไม่ประมาท เพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีงามของครอบครัว ในการเรียนการสอนและสื่อในหลากหลายทาง

๓. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเกี่ยวกับคัมภีร์ไบเบิลและเรื่องทศพร ผู้วิจัยเห็นว่าควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของพระนางผุสดีที่ปรากฏในคัมภีร์ไบเบิลทุกฉบับ ตลอดจนถึง ๑๓ กัณฑ์ เพื่อให้เห็นบทบาทและตัวตนของพระนางผุสดีให้มากขึ้น

บรรณานุกรม

ธิดา สารยา. **อารยธรรม-วัฒนธรรมในสังคมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

พญาลีไท. **ไตรภูมิพระร่วง**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๐๖.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ.ปยุตโต). **กาลานุกรมพระพุทธศาสนาในอารยธรรมโลก**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๒.

พระพรหมราชปัญญา. **รัตนพิมพวงศ์**. แปลโดย ร.ต.ท.แสง มนวิฑูร. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร, ๒๕๓๐.

มณี พะยอมยงค์. **ประเพณีสิบสองเดือนล้านนาไทย**. เชียงใหม่: ส.ทรัพย์การพิมพ์, ๒๕๓๗.

สงวน โชติสุขรัตน์. **ประชุมตำนานล้านนาไทย เล่ม ๒**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๑๕.

สมบุญ วัฒนะ และคณะ. “พระพุทธศาสนากับวิถีชีวิตคนไทยในดินแดนสุวรรณภูมิ”. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**. ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๓ (พฤษภาคม ๒๕๖๔): ๙๕๒.

สร้อยดี อ่องสกุล. **ประวัติศาสตร์ล้านนา**. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์พรินติง, ๒๕๕๑.